

LANDSKAPSSTYRELSENS MEDDELANDE till Landstinget angående utarbetad översikt av landskapet Ålands hushållning åren 1989-1993 samt trafikplan åren 1989-2000.

Landskapsstyrelsen överlämnar bilagt den i finansförvaltningslagen förutsatta femårsplanen för landskapets hushållning. Översikten indelas i följande avsnitt.

- en ekonomisk-politisk översikt
- en investeringsplan
- en trafikplan
- en redogörelse över organisationsutvecklingen.

I samband med avlämnandet av förslaget till ordinarie årsstat för år 1989 diskuterades möjligheten att inta en hälso- och sjukvårdspolitisk redogörelse i föreliggande femårsplan. Vid utarbetandet av denna redogörelse klargjordes dock att en debatt uteslutande kring de hälsopolitiska frågeställningarna vore värdefull. Landskapsstyrelsen har därför avlämnat ett separat meddelande till denna del.

Ekonomisk-politisk översikt

Översikten utgörs av ett sammandrag av det ekonomisk-politiska program som Ekonomiska rådet utarbetat och som är avsett som en grund för landskapsstyrelsens planering och arbete i frågor av mer långsiktig natur.

Investeringsplan

Investeringsplanen består av en förteckning över större aktuella investeringar och anskaffningar med angivande av uppskattad kostnad i nuvärde och planerat förverkligandeår. Det kan vara skäl att framhålla att slutlig ställning till anslagsäskanden och projekt inte tagits i och med att anslag införts i femårsplanen. Femårsplanerna är sålunda endast riktgivande medan den slutliga prövningen av projekten sker i samband med antagande av de årliga

budgeterna. Som grund för landskapsstyrelsen planer ligger de olika förvaltningsenheternas och institutionernas äskanden.

Trafikplan

Då investeringarna inom trafikavdelningens förvaltningsområde utgör en betydande del av de totala investeringarna samtidigt som textavsnitten är relativt fristående har landskapsstyrelsen funnit det naturligt att ansluta trafikplanen till den övriga långtidsbudgeten såsom en bilaga.

Redogörelse över organisationsutvecklingen

Avsnittet är att betrakta som en mellanrapport och presentation av det hittills utförda arbetet.

Landskapsstyrelsen får härmed överlämna den i finansförvaltningslagen förutsatta femårsplanen för landskapet Ålands hushållning åren 1989-1993 till landstinget.

Mariehamn, den 17 maj 1989.

L a n t r å d

Sune Eriksson

Finanschef

Dan E Eriksson

E K O N O M I S K - P O L I T I S K Ö V E R S I K T

Ekonomiska rådet utarbetar sedan början av 70-talet ekonomisk-politiska program vart femte år. Avsikten med programmen är att ge underlag och förslag till åtgärder för vidare bedömning och bearbetning i landskapsstyrelsen.

Programmet för åren 1988-92 diskuterar övergripande handlingslinjer inom tre utvecklingsblock:

- näringspolitik
- regionalpolitik
- finanspolitik.

Särskilt betonas det finansiella blocket och den offentliga sektorns roll med ett ökat handlingsutrymme efter självstyrelselagsrevisionen.

I problembilden framhävs att den åländska natur- och kulturmiljön är utsatt för ett starkt förändringstryck. En hotbild som nämns är det åländska näringslivets integration i en alltmer enspråkigt finsk ekonomi, liksom turismens omorientering mot den finska marknaden, med åtföljande problem för språkbalansen.

De regionala obalanserna inom Åland består enligt programmet.

Inom de olika blocken betonas en rad problem. I sammanfattning är de följande

Näringspolitiska blocket

- beroende av import och exportmarknaden
- splittrad produktionsstruktur och outnyttjade samverkansmöjligheter
- brist på kvalificerad arbetskraft.

Speciellt viktigt, och ett nytt inslag i problembilden, är att den tidigare påvisade allmänna obalansen på arbetsmarknaden nu kan preciseras som brist på kvalificerad arbetskraft.

Regionalpolitiska blocket

- vikande sysselsättning inom primärnäringsarna
- behov av ökad förädling och förbättrad distribution och marknadsföring.

Finanspolitiska blocket

- kommunernas organisation, samverkan och ekonomi
- brist på medveten offentlig styrning.

Målsättningsdiskussionen tar sin utgångspunkt i den av landstinget fastslagna målsättningen för samhällsutvecklingen från 1981. Målsättningen indelas enligt följande:

- grundläggande villkor
- allmän resursutveckling
- regional fördelning.

Målsättningarna ger grunden för handlingslinjer och huvudstrategier för de olika utvecklingsblocken.

I programmet framförs att landskapsstyrelsens ekonomiska planering under de närmaste åren bör bygga på följande fem grundläggande handlingslinjer:

- ekonomisk utveckling genom höjd produktionskvalitet och ökad omsättning per anställd snarare än genom satsningar på nya arbetskraftsintensiva och/eller starkt miljöexploaterade verksamheter
- ökat stöd till den hemmamarknadsorienterade basekonomin i syfte att uppnå en bättre integrerad och stabilare lokal produktionsstruktur
- ett aktivare finanspolitiskt inslag i självstyrelsemyndigheternas ekonomiska planering
- fortsatta regionalpolitiska satsningar inom glesbygdsområdena, framför allt genom en förnyelse av primärnäringsarna,

och en bättre anpassning av den offentliga sektorns verksamhet till de perifera områdets ekonomiska utvecklingsbehov

- en ur näringspolitisk synpunkt mer offensiv åländsk utbildningspolitik.

Dessa rekommendationer är att betrakta som allmänna riktlinjer för landskapets mer konkreta ekonomisk-politiska åtgärder.

I programmet presenteras en rad idéer och åsiktsförslag varav en del redan förverkligats och en del diskuteras och bereds i landskapsstyrelsen. Därtill kan nämnas att som en förberedelse dels inför självstyrelselagsrevisionen och dels inför de förändringar som på statligt håll planeras beträffande stöden till kommunerna utreds som bäst hur ett efter åländska förhållanden och behov utformat stödsystem kunde se ut.

De handlingslinjer som rekommenderas av Ekonomiska rådet utgör en grund för landskapsförvaltningens långsiktiga arbete och planering.

I N V E S T E R I N G S P L A N

Vid utarbetandet av föreliggande investeringsplan för perioden 1989-1993 har landskapsstyrelsen i huvuddrag följt tidigare uppgjorda långtidsplaner samt beaktat konsekvenserna av beslut fattade i samband med antagandet av årsstater.

Det bör observeras att kostnaderna för de olika projekten endast är schablonmässigt beräknade och enbart avsedda att ge en uppfattning om projektens storleksordning. Planen är uppgjord så att projekt vilkas totalkostnad beräknas överstiga 500.000 mark anges separat medan övriga sammanförts till en beteckning "diverse investeringar" huvudtitelvis, vari även ingår vissa årliga anskaffningsanslag som i vissa fall kan överstiga 500.000 mark.

Ytterligare önskar landskapsstyrelsen påpeka att planen till sin karaktär är riktgivande och att bindande beslut därmed fattas vid antagande av årsstater, då även fullständigare beslutsunderlag förefinns.

I planen har intagits realinvesteringar, d.v.s. sådana som i årsstaterna upptas på moment var slutsiffror är 70-79, för såväl ordinarie som enskilda medel. Beträffande extra ordinarie anslag konstateras att, förutom det redan aktualiserade projektet vid Ålands turisthotell, f.n. görs utredningar om investeringar vid Ålands kraftverksaktiebolag där bidrag finansierat med extra-ordinarie anslag blir aktuellt.

Därtill har Ålands Nautical Club och Stiftelsen Ålands sjöfartsmuseum tillskrivit landskapsstyrelsen angående en tillbyggnad av sjöfartsmuséet och en eventuell finansiering med e.o. anslag.

I nedanstående textavsnitt berörs i korthet några av de mer betydande investeringarna i planen. Beträffande trafikavdelningens förvaltningsområde hänvisas till trafikplanen.

Självstyrelsegården, om- och tillbyggnad

Med beaktande av landstingets ställningstagande i samband med första tillägget till ordinarie årsstaten för år 1989 har anslag för tillbyggnad av förvaltningsutrymmen ej medtagits i planen. De tilläggsutrymmen som erfordras under perioden kommer därmed att upphyras i den mån utrymmen inte kan beredas i landskapets fastigheter. Landskapsstyrelsen förhandlar f.n. om upphyrning av kontorsutrymmen för arbetsförmedlingen i ett nybyggnadsprojekt.

Ålands turisthotell

Den planerade grundrenoveringen av nu befintliga hotellrum, för vilken under åren 1988 och 1989 redan upptagits 9.380.000 mark beräknas bli genomförd med början under år 1989.

Investeringen om 148.000.000 mark i ett kongresshus samt utbyggnad av turisthotellet i enlighet med landstingets framställan till Ålandsdelegationen om extraordinarie anslag, antas bli genomförd under perioden.

Brandövningsstation

I enlighet med årsstaten för år 1989 har landskapsstyrelsen tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att utreda de ekonomiska förutsättningar för en brandövningsstation samt hurudan fördelningen av kostnaderna mellan landskapet och kommunerna bör vara.

Arbetsgruppen har ännu ej avslutat sitt arbete. Då ordnandet av brandövningen dock i huvudsak bedöms vara en kommunal angelägenhet och landskapet därmed inte bör stå som huvudman för anläggningen har inget anslag för brandövningsstation intagits i planen.

Ålands centralsjukhus

Den mest angelägna investeringen för sjukhusets behov är enligt landskapsstyrelsens bedömning en ombyggnad av operationssalarna. För framtagning av beslutsunderlag och kostnadsberäkning har redan budgeterats totalt 400.000 mark. Landskapsstyrelsen

uppskattar, före dessa utredningar presenterats, de totala kostnaderna inklusive utrustning för operationssalarna och centralsteriliseringen till omkring 12 miljoner mark. Dessutom bör läkemedelscentralens utrymmesfråga lösas i samband med ombyggnaden av operationssalarna för att på ett tillfredsställande sätt kunna sköta läkemedelshanteringen och uppbevaringen av reservlager för landskapet.

Anskaffningar av inventarier beräknas efter det att datortomografen inköpts uppgå till 2,2 - 2,5 miljoner mark per år under planperioden. Ombyggnaderna och grundreparationerna av fastigheterna efter det att operationssalarna åtgärdats beräknas till 2 miljoner mark per år.

Därtill kan nämnas att sjukhusstyrelsen f.n. utreder möjligheterna att överföra personalbostäderna och deras förvaltning till ett av landskapet ägt aktiebolag.

Ålands sjöfartsläroverk

Den största enskilda åtgärden som är aktuell avser uppgradering av navigationssimulatoren till en beräknad kostnad om 2.000.000 mark.

Ålands tekniska läroverk

Om Ålands teknologocentrum utvecklas så som det förväntas och placeringen förblir oförändrad torde en utbyggnad av skolfastigheten bli erforderlig under planperioden. För förverkligande av en andra våning på simulatordelen d.v.s. ca 400 m² har i planen intagits 3.000.000 mark under år 1993.

Ålands sjömansskola

Den sedan länge planerade verkstadstillbyggnaden har i detta skede intagits i planen redan år 1990 medan landskapsstyrelsen inte anser det vara möjligt att under planperioden uppföra ett elevinternat.

Ålands yrkesskola

En verkstadstillbyggnad för den fordonstekniska utbildningen beräknas kunna genomföras under åren 1992-1993. Kostnaderna för projektet uppskattas till drygt 12 miljoner mark.

Trafikavdelningen, väginvesteringar

För vägbyggnads- och vägförbättringsinvesteringar har i 1989 års årsstat upptagits totalt 13,2 miljoner mark. I samband med den skattefinansiella avräkningen för år 1987 har landskapsstyrelsen dock utlovat att kassautgifterna för år 1989 kommer att minska till mellan 10 - 10,5 miljoner mark. Mot denna bakgrund har landskapsstyrelsen i planen intagit 10,5 miljoner mark för 1990 och därefter sammanlagt 11,5 miljoner mark årligen.

Ålands folkhögskola

För grundreparation av gamla internatet, för vilket i enskilda årsstaten för år 1989 beviljats 60.000 mark för projektering och kostnadsberäkning, har intagits 1.000.000 mark.

Ålands handelsläroverk

För utbyggnad av lyceifastigheten för handelsläroverkets behov har under åren 1992-1993 intagits totalt 20 miljoner mark.

INVESTERINGSPLAN 1989-1993

	1989 Grundbudget	1990 Förslag	1991 Förslag	1992 Förslag	1993 Förslag
LANDSTINGET					
Diverse investeringar	100	100	100	100	100
LANDSKAPSTYRELSEN					
Diverse investeringar	32	100	100	100	100
KANSLIÄVDELNINGENS FÖRVALT- NINGSSOMRÅDE					
Självstyrelsegården, om- och tillbyggnad	100	-	-	-	-
Ålands turisthotell, grund- reparationer	4.690	-	-	-	-
Diverse investeringar	395	1.000	1.000	1.000	1.000
FINANSÄVDELNINGENS FÖRVALT- NINGSSOMRÅDE					
Diverse investeringar	570	600	600	600	600
SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSÄVDEL- NINGENS FÖRVALTNINGSOMRÅDE					
Ålands centralsjukhus,					
- anskaffning av inventarier	2.500	3.000	2.200	2.500	2.500
- ombyggnad av operationssalar	(200)	3.000	9.000	-	-
- grundförbättringar	1.800	500	500	2.000	2.000
UTBILDNINGSAVDELNINGENS FÖR- VALTNINGSOMRÅDE					
Ålands lyceum, grundreparationer	850	1.000	500	1.000	1.000
Ålands sjöfartsläroverk, för- nyande av navigationssimulator	-	-	1.000	1.000	-
Ålands tekniska läroverk, labora- torietillbyggnad	-	-	-	-	3.000
Ålands sjömansskola, verkstads- tillbyggnad	500	4.500	1.100	-	-
Ålands yrkesskola, verkstads- tillbyggnad	-	-	500	6.000	6.000

Ålands lantmannaskola,					
- grundreparationer	-	-	500	-	-
- maskinhall m.m.	-	-	-	1.800	1.700
Diverse investeringar	2.802	2.800	2.800	2.800	2.800
NÄRINGSÄVDELNINGENS FÖRVALTNINGS-					
=====					
OMRÅDE					
=====					
Investeringsutgifter för tryggande av sysselsättningen	1.000	1.000	1.000	2.000	3.000
Plantskolorna, etablering av nya plantskolan	770	500	1.300	-	-
Landskapets deltagande i vatten- och avloppsarbeten	610	600	600	600	600
Diverse investeringar	1.227	1.300	1.300	1.300	1.300
TRAFIKÄVDELNINGENS FÖRVALTNINGS-					
=====					
OMRÅDE					
=====					
Vägbyggnads- och vägförbättrings- arbeten					
- fasta Åland	8.000	7.000	7.700	7.700	7.700
- skärgården	5.200	3.500	3.800	3.800	3.800
Anskaffning av fartyg och färjor	6.035	15.000	15.000	1.500	1.500
Anskaffning av maskiner	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700
Arbeten som utförs åt utomstående	600	600	600	600	600
Flyghangar	-	3.000	-	-	-
Diverse investeringar	500	500	500	500	500
ORDINARIE MEDEL - summa	39.981	51.300	53.400	38.600	41.500
=====					
ENSKILDA MEDEL					
=====					
Ålands folkhögskola,					
- grundreparation av internat	60	1.000	-	-	-
- grundreparation av Kavaljers- flygeln	-	-	-	400	400
Ålands handelsläroverk, skolbyggnad	-	-	-	10.000	10.000
ENSKILDA MEDEL - summa	60	1.000	-	10.400	10.400
=====					
SUMMA TOTALT	40.041	52.300	53.400	49.000	51.900
=====					

ORGANISATIONSUTVECKLING VID
ÅLANDS LANDSKAPSSTYRELSE

I november 1987 påbörjades arbetet med organisationsutveckling vid Ålands landskapsstyrelse. Målsättningen är att modernisera förvaltningen för att kunna tillmötesgå dagens högt ställda krav på offentlig förvaltning. Tekniska landvinningar såsom ADB har öppnat nya möjligheter att effektivera och förbättra den offentliga servicen.

Landskapsförvaltningen, liksom övrig offentlig förvaltning, har de senaste åren fått ta sig an nya sakområden och olika ärenden griper in i varandra mer än tidigare. Miljöfrågorna är ett exempel på detta.

Landskapsstyrelsen vill med organisationsutvecklingen skapa en effektiv och smidig organisation som kan tillgodogöra sig modern teknik och som kan ta sig an den offentliga sektorns nya utmaningar och betjäna allmänheten med god service.

Organisationsutveckling är en process som stegvis utvecklar förvaltningen och som visar på ytterligare utvecklingsbehov. Man har därför fäst vikt vid att genom organisationsarbetet bygga upp en kompetens inom landskapsförvaltningen att hantera framtida organisationsutveckling. För att påskynda processen och för att få kunskap i detta slags arbete samt för att tillföra utomstående synpunkter har konsulter anlåtats.

När projektet med organisationsutveckling startades gick man in för att framskrida stegvis för att ha kontroll över arbetet. På det här sättet ville man säkerställa att arbetet gav resultat. Arbetet är uppdelat i delprojekt för att uppnå arbetsfördelningsvinster och för att om möjligt också kunna använda konsulter med en specialistkompetens.

Erfarenheterna hittills talar för att det är fördelaktigt med större konsultbyråer som själva har möjlighet att samordna

konsultinsatserna. Konsulter som är experter på förvaltning finns inte på Åland och därför har utomåländska konsulter anlåtats.

I initialskedet av organisationsutvecklingen arrangerades tillsammans med en konsultbyrå ett seminarium där avdelningscheferna diskuterade hur man bör arbeta ihop med konsulter för att nå goda resultat. Konsulten gav även en första bedömning av utvecklingsbehov inom landskapsförvaltningen.

Därefter genomfördes ett sk förprojektet tillsammans med Statens Utvecklingscentral. Utvecklingsbehoven analyserades och konsulten utarbetade ett förslag till utvecklingsprojekt. Inom ramen för förprojektet tog man också fram en rad konkreta förslag till förbättringar inom förvaltningen av vilka många har kunnat åtgärdas.

I det följande skedet utarbetades verksamhetsidéer för förvaltningen. Arbetet bedrevs byråvis för att säkerställa personalens medverkan och möjligheter att påverka arbetet och då byråerna enligt nuvarande organisationsmodell är de naturligaste enheterna. Verksamhetsidéerna utgör underlaget för det fortsatta utvecklingsarbetet och organisationsutvecklingen. Verksamhetsidéerna skall beskriva byråernas arbetsuppgifter, målsättningar och visioner och därmed förvaltningens utvecklingsbehov. Arbetet byråvis gav också underlag för att klargöra gränser och överlappningar mellan byråerna. Utgående från detta material har anbudshandlingar för nästa skede uppgjorts.

En konsultbyrå från Sverige anlitas för nästa utvecklingsfas som påbörjades i slutet av april 1989. Arbetet omfattar följande delprojekt:

- delprojekt 1, organisationsstrukturer och ledningsmodellen. Delprojektet skall utarbeta en förvaltningsmodell som visar hur gemensamma eller horisontella ärenden hanteras i förvaltningen och klargör rollerna för politiker och tjänstemän. Modellen bör också klargöra avdelnings- och

byråchefernas ställning, byråindelningen, behovet av en förvaltningschef och överhuvudtaget formen för och kraven på chefs- och ledarskap i förvaltningen.

- delprojekt 2, utveckling av planeringsprocessen.

Delprojektet hänger intimt samman med det första och kan påbörjas först när man bestämt sig i delprojekt ett.

- delprojekt 3, miljövårdsförvaltningen.

Avsikten med delprojektet är att ta fram en förvaltningsmodell som klargör uppgift och organisation för landskapets miljövårdsförvaltning.

- delprojekt 4, intern service.

Avsikten med delprojektet är att ta fram en förvaltningsmodell för intern information, personalutbildning, fastighetsförvaltning och andra uppgifter med interna målgrupper.

- delprojekt 5, personaladministration.

Delprojektets uppgift är att skapa en effektiv organisation för personalfrågorna.

- delprojekt 6, utbildnings- och kulturärenden.

Detta delprojekt slutfördes i stort sett redan under arbetet med verksamhetsidéerna. Ytterligare bör dock yrkesvägledningens och landskapsarkivets ställning i organisationen klargöras.

- delprojekt 7, museiväsendet.

Avsikten är att klargöra muséets och delvis museibyråns ställning i förvaltningen samt utarbeta förslag till eventuella organisationsförändringar.

- delprojekt 8, trafikavdelningen.

Avsikten är att genom delprojektet klargöra trafikavdelningens framtida ställning i förvaltningen, effekterna av en eventuell verksamhetsorganisation samt utarbeta förslag till intern organisationsstruktur.

Konsulternas engagemang i ovanstående delprojekt skall enligt överenskommelser avslutas under år 1989.

Avsikten är att de resultat som organisationsutvecklingen ger skall utgöra underlag för en revision av ämbetsverkslagstiftningen.